

Oj, ti Škednjovec

Milan Vošank

Po neoznačenih poteh in brezpotjih nad planino Krstenica

Dohiti me na Jezerskem Stogu:

– Videl sem vas na Malem Stogu.
– Ja, ja, naravnost s Krstenice sem se povzpел.

– A res, pa so prehodi?

– O ja, lepa stezica, najti moraš le kamnitega možička med macesni na vrhu planine.

– Drugič pogledam, zdaj grem pa kar naprej, tukaj se ne bom ustavljal!

In tako redkobesedno je na vseh vrhovih, kjer se, no ja, slučajno spet srečava. Na Prevalskem Stogu po dolgem molčanju le vprašam:

– Kam pa greste?

– Proti Škednjovcu!

– Po vzhodnem grebenu?

– Ja, ja!

Na Škednjovcu pa le še kratek dialog:

– Lepo!

– Lepo, lepo ...

Več ne spregovoriva, dokončno se razideva. Čudaka. Samotarja. Hočeva biti

ta dan pač – sama. Pa saj tako je, zato ne vem, ali naj, neznanca, v tej zgodbi sploh še omenjam. Raje ne, pa naj mi, gospod, tega ne zamerijo.

Sončni pašniki

Priti na planino Krstenico v poletnih mesecih je zame vedno znova kot praznik. Kje so že tista leta, ko sem začel zahajati na bohinjske Fužinske planine. Tisto popoldne, ko sem prvič ugledal sončne pašnike pod Malim Stogom in kar obsedel tam na vrhu, na tratah pod vihnimi macesni. Utrip te razgledne planine, to poezijo svetlobe in barv in neubrano *muziko* zvoncev živine, srečanje s planšarico Cilko in njenimi mladimi pastirji, se je za zmeraj posedel vame. Odtlej se zvesto vračam leto za letom, sam, s hčerkama, s prijatelji, vedno z željo spet vse to doživeti. Najlepša so mi na teh pašnikih jutra in večeri. Že kar obredno se vedno znova bos sprehodim po rosnih

tratah, išoč razglede tja čez Spodnje Bohinjske gore in Komno do Krna. Ko se s pogledom s slednjim srečava, sem potešen in pomirjen.

S Cilko sva z leti postala prijatelja. Če ji je delo dopuščalo, mi je rada obudila marsikatero planšarsko zgodbo. Sprva smo prenočevali v *bajtah*, ki so danes obnovljene ali v razpadanju, dokler mi ni nekega večera odprla dveri svoje hiške pod sirarno. Pograd je res malo kratek in trd za že prerahlanega v sklepah, si pa noter in na toplem. Ali ni to lepo in prijetno?

Pesem spominov

Da, tako lepo je tudi to noč, da še opolnoči ni sna. Stopim na verando, planina je tiha, vse se je umirilo, le oblaki na nebu hite med zvezdami, pozno večerne barve so že zamrle: kako je žarela nad temačno silhueto Krna ta svetlo oranžna, dokler se ni razblinila v ultramarinski modri

nebeških svodov med razpotegnjenimi oblaki nekakšne pariške plavosti ali celo violeta. Kar stal sem, zrl in se čudil, da sem še sedaj ves prežet s to energijo; v meni pa se oglaša pesem spominov. V planšarski *bajti* se prižgejo luči, noč lega na planino, le zvončkljanje pasoč se živine je neutrudno. Ob devetih slišim: "Cilka je rekva: Takoj spat!" Vsi pastirčki jo nemudoma ubogajo, moji trije najstniki, ki jih bom naslednji dan peljal na Jezerski Stog, pa so še dolgo zgovorni. Prižgem svečo in pred *bajto* priredim koncert za orglice v lunini noči. Prav počasi se na planino čez bregove iz Voj in tam izmed macesnov pod Ogradi razpotegne pritlehna meglica, v katero se ujamejo svetli lunini odsevi, da skalnati grebeni Malega Stoga nad pašniki čarobno zažarijo. Kako prelestna noč, ko iz orglic izvabljam pesem za pesmijo in se mi kar naenkrat zazdi, da imam veliko poslušalcev. Seveda, moji, ki ne morejo spati, pa nekdo sedi tam spodaj na klopici ob koritu. Tudi Cilka še ni legla k počitku,

1 Škednjovec s planine Jezerce

Foto: Peter Strgar

2 Pogled s Prevalskega Stoga na Vrh Hribaric, Škednjovec in Mišeljki Konec

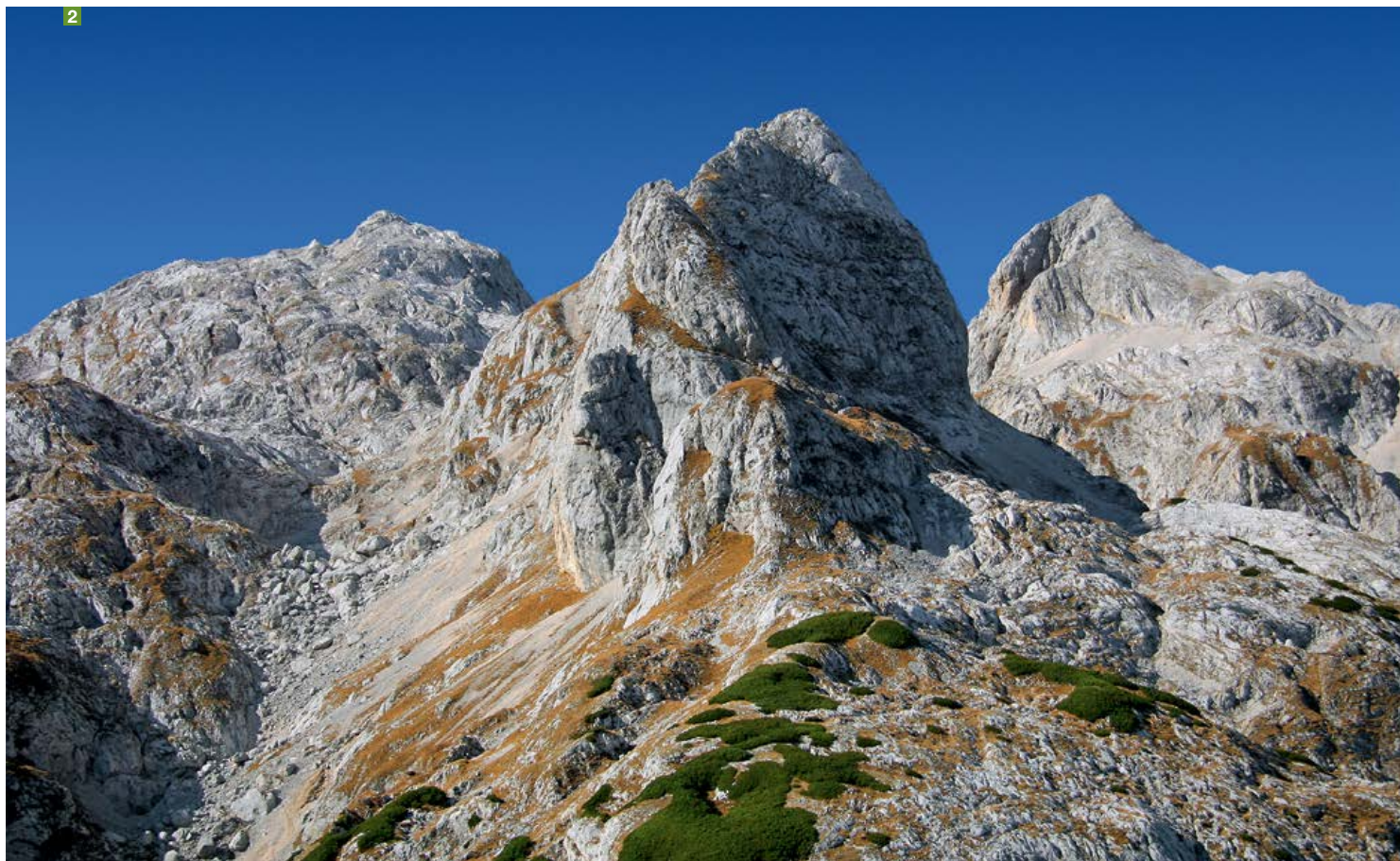
Foto: Peter Strgar

ko pa se malo bolj zazrem naokrog, moram zastati z *muziko*. Čreda goveda se je polegla na ravnico ob *bajti*, povsem je mirna, noben zvonček se ne oglasi, postalo je brezčasno. Same vesele ljudske viže popevajo čez srebrne trate. Opolnoči se splazim v svoj kot *bajte*, Ana, Maša in Gašper mirno spiyo v svojih sanjah, meni pa lunina noč ne da sna. Nocoj ni luninega sija, je pa svetloba v pričakovanju hoje in plezanja čez grebene. V nemirnih sanjah polsna čakam prve najzgodnejše zarje. Jutro se rojeva tam za Karavankami in Grintovci. Silovito se razširja zarja čez jasne vrhove Julijcev pod temačnim oblačjem, potem pa sonce razblini še zadnje upe noči. Svetloba pohiti čez poključke gozdove in se nežno razlije na rosne krsteniške pašnike, kjer pastirji že glasno zganjajo krave k molži. Bližnji Ogradi se zde, kakor da se s svetlobo prebujajo iz dolgega sna, ko se pozdravljam z njimi na poti pod Mali Stog. Najdem kamnitega možica in stezico, s Krstenice pozvanja, pohitim s pogledom na zamegljeno dolino Bohinja in gore onkraj že v pričakovanju razgleda na grebene moje današnje poti. Povzpnem se še čez poraščen rob in tu je ta slika: po skalah in med rušjem vodi stezica do vrha Malega Stoga. In zadaj že Jezerski Stog pa

Prevalski Stog ter kmalu že – Škednjovec. V ozadju pa Mišeljki greben, zamegljeni oči Triglav, Vernar in Tosc, pa Vrh Hribaric, Kanjavec, Debeli vrh in Ogradi. Krn v daljavi. Kakšno razkošje razgleda. Kako lepo, kako rad imam takšne grebenske poti. V duši mi zaigra od veselja, ko se vzpenjam proti vrhu, samotni romar. Počutim se kot pobožni častilec, tihi občudovalec tega svetišča gora. Sestopim med rušjem do sedla, iščoč ga, prijatelja, ki me s svojo podobo vedno znova razveseli. Viharni macesen, tako drugačen od drugih, gosto zaraščen le po nekaj dolgih vejah pod odlomljenim vrhom. Spet hodim okoli njega s fotoaparatom, nikoli naveličan tega motiva. Kakor da bi nekaj manjkalo, bolj prazna bi bila pot na Jezerski Stog brez tega drevesa.

Moja gora

So vršaci, ki jim pravim, da so moje gore. To je koroška Raduha, je notranjski Snežnik in je – bohinjski Jezerski Stog. Ta osamljeni na vse strani strmo padajoči travnati vrh nad Vojami, med Velim poljem in planino Jezerce, se je znal uvesti vame. Velikokrat se zazrem v fotografijo te lepe gore in se po prenočevanjih na Krstenici spominjam svojih samotnih zgodnjih poletnih juter na njenih

grebenih. Spominjam se te nepotvorjene lepote in radosti v sebi, vriskov in petja, ko sem se poslavljaj od vrha in odhajal preko zadnjih skal do razcvetenega travnatega roba nad Jezerskim prevalom. In spominjam se plezalskih zgodb v stenah te gore.

Več poletij sva z Marjanom prihajala z zajetnimi nahrbtniki na Krstenico, da bi se naučila utripa planine in razživila v pečinah, kjer se, kakor pravi Tine (Mihelič), žvenketu plezalne opreme pridružuje še oddaljeno zvončkanje bohinjskih krav. Nisva se znala naveličati lepih strmih prehodov v teh kratkih smereh, dokler se v levi steni nisva zazrla še v čudovit raz. Sploh nisva dvomila, da bo to – prvenstvena smer. Še več, ob vstopu sva se temeljito sporekla, kdo bo prvi začel s tipanjem v deviškost pečevja. Prijatelj je moral popustiti nekaj mesecev starejšemu in izkušenejšemu. Ampak po desetih metrih slikovitih zračnih odstavkov sem naletel na star klin. Kar presunjen ob razočaranju, da smer ne bo nova, se potem nisem več jezil, ko je Marjan vodil do vršnega grebena. Za "kazen" pa se mi je pod nogami zrušil še cel previs. Kako sva bila vendar trapasta, sva ugotavljala pozneje, saj alpinisti že leta zahajajo v ta ostenja in da tik nad potjo na vrh ne bi opazili takšne možnosti ...

To jutro zgodbo druženja z goro nadaljujem. Vrhovi so danes, ta poznopoletni dan svetli, obsijani, tistih nekaj belih hitečih oblakov pa prinaša in odnaša sence čez pobočja, da se slika v kontrastih nenehno spreminja. Z Velega polja in z Jezerc se oglašajo zvonci živine, ko grem počasi naprej po razcvetenem grebenu proti Jezerskemu prevalu. Prav s te poti se mi spet oživijo spomini iz pripovedi s tremi najstniki, kako smo med planikami iskali murke. Ana nam je že zapela tisto Avsenikovo *Tam kjer murke cveto*, pa jih še vedno kar nismo našli. Potem je nasproti prišel starejši planinec in pokazal v reber nad potjo. Koliko jih je bilo! Dolgo smo se sklanjali nad njimi, jih vonjali in božali s pogledi, kar nismo se znali posloviti od teh malih dehtečih rdečih cvetov.

Tudi danes zaman pogledujem za murkami, se je pa tako prijetno srečevati s spomini. Kolikokrat sem s hčerkama in njunimi vrstniškimi prijatelji hodil po gorskih poteh. To so bila drugačna, nekako posebna doživetja, polna veselja, smeha in otroške radoživosti ter radovednosti. Teh skupnih romanj ne bom nikoli pozabil. Toplo mi je pri duši, ko se spominjam, kako smo se razveselili murk, ko sem bil tudi sam kakor otrok.

S to toploto v sebi sestopim do prevala, pod strma vzhodna travnata pobočja Prevalskega Stoga z nekaj rušja, viharniki in skalami. Tod čez sem že pred letom poiskal prehode in tudi sedaj kanim kar tam. Toda glej, presenečenje, kmalu naletim na izhrojene stopinje. Tudi prav. Previdno iščem okrog robov, dokler se ne povzpnem čez rob in zazrem v zeleno planoto vse tja do vrha. Kako lepo, samotno in tiho je tod. Globoko v sebi zaznavam to prijetnost in mirnost. To so res tiste skrite, odmaknjene gore, neoznačene poti in brezpotja, kjer ti je še dano začutiti gorniško prvinskost in veselje samote.

Spet se moram nasmehniti ob prijetnem spominjanju: pred mesecem sva se s Sonjo vračala na Jezerca in Krstenico po dolgi poti na Mišelj vrh čez Koštrunovec, ko prijateljica kar ni mogla verjeti, da sem z Mišeljskega prevala krenil še v tisto strmino na Prevalski Stog. Z nejevoljo mi je le sledila in še dobro, da se je strmina hitro unesla. Pot naprej je bila le še počasno romanje med cvetjem po zelenih travnatih hrbtih. Hodil sem malo bolj spredaj, za vsak slučaj, pa je bilo na koncu vse lepo in prav.

Z vrha se pozdravim z Mišeljskim grebenom in Triglavom, ki se je otresel še zadnjih meglic z že nemirnim pričakovanjem v sebi ob pogledu na vzhodni greben Škednjovca. Ta vitki fužinski lepote sem doslej obiskoval v prijateljskih družbah z zahodne strani, vedno znova pa se z okoliških vrhov s hrepenenjem oziral na dolgi greben nad Mišeljskim prevalom, dokler nisem v Vladimirjevih (Habjan) *Manj znanih poteh* zasledil zapisa o tem zelo zahtevnem brezpotju. Moral sem na to pot, zraven pa pozdraviti še moje drage Stoge. Na prevalu sem ves vznemirjen, toda nočem hiteti, to zame novo pot moram odkrivati počasi. Romarsko. Že ko sva s Sonjo šla mimo, bi kar stekel tja gor čez ta pobočja, pa je bilo sredi popoldneva le že malo pozno. Zato pa sedaj vstopam kakor v svetišče, ko nad prevalom zavijem levo na široko sleme. Po travah, med rušjem in skalami iščem prehode čez škraplje, mostičke in brezna. Pobočje je pravo kraško, toda glej, nenehno se moram ustavljati v občudovanju: koliko planik vsepovsod. Cele preproge. Navdušen in vesel sem, kar naprej fotografiram. Poti ni, pa vendar, kakor da je: prehodi me vodijo okrog prvega stolpa do travnatega sedelca pod velikimi skalnimi skoki. Povsod same planike. Uživam, razživel sem se v tej samoti, lepo mi je, pa vseeno se v duhu kar naprej

z nekom pogovarjam. Ali pogrešam prijateljsko družbo? Sonja, Marjan, kako bi se znala tudi vidva veseliti tega brezpotja! Pa bomo že še šli skupaj. Zdaj pa previdno naprej. Pod skalnimi glavami pridem na skrotje, najdem in preplezam gladko ploščo in že sem na melišču pod strmim pobočjem z dvema žlebovoma. Vrh Škednjovca je že blizu. Malo pogledam okrog robov, potem pa se odločim za levi žleb. Zdi se mi bolj zaprt in varen. Skala je dobra, trdna, hitro se vzpenjam ... in že je tu razgledno položnejše sleme. Mišeljski greben, kako je blizu, dolg in velik, da se še Triglav sramežljivo skriva za njim. Tam nad planinami pod Mišelj vrhom pa še Vernar in Tosc in na severni strani nad gozdnatimi zatrepji planine Jezerca še mogočni Ogradi. Kakšne slike gora! Kamniti možički mi kažejo pot proti izpostavljenemu grebenu do vrha Škednjovca. Pazljivo in počasi iščem prehode, dokler ne zastanem pred kopico zloženega kamenja pred kuliso Triglava.

Oj, ti Škednjovec

Oj, ti Škednjovec, pa sem spet pri tebi v gosteh. Posedim v zavetrju, spet se pogovarjam sam s seboj in v duhu pozdravljam prijatelje; in spet oživijo prijetni spomini, povezani s to goro. Takrat sem vodil čez Fužinske planine mladince Uršo, Klavdijo in Andreja, ko so se dogajala neobičajna srečanja. Spraševal sem se že v gozdovih pod Krstenico, kako da planinke tako rade same hodijo na ta možati Škednjovec. Dolgo smo hodili za njo, nato pa nas je kar počakala vsa nasmejana in nekam v zadregi, ker pač hodi bolj počasi. Do Škednjovca da bo danes že prišla, naprej pa, kakor bo kazalo. Seveda sva se takoj razgovorila, na dolgo sem ji opisoval vso pot in pomodroval, ko že oba toliko zahajava v te bohinjske gore, zakaj se nama poti nikoli ne prekrizajo. Morda se pa le zgodi, sva se razšla v smehu.

Na planini v Lazu smo posedeli pri pastirskem stanu, ko je primahala po stezi od Planine pri Jezeru kratkolasa luštna *dečva*. Na Debeli vrh in še do Škednjovca, da hoče priti danes, je povedala, ter da je pristopila do mene, ker sem videti najbolj star in resen, ji bom že znal kaj povedati. Hotel sem se razgovoriti o svoji samoti in tistih srečnih urah na brezpotjih, pa mi ni dolgo pustila besede, le Lazoviški in Mišeljski preval sta jo zanimala, vse stezice tam naokoli, ki jih le redki poznajo. Moral sem postati bolj konkretni, dokler ni Urša že kar nejevoljno zaklicala: "No, oči, gremo!"

Krsteniški in Jezerski Stog
Foto: Milan Vošank

Tretji del zgodbe je z Ovčarije. Kako jo je primahala deklica nekolikanj že v letih sem od planine Viševnik, zazrta v gore in predana svojim mislim. Moral sem jo malo zamotiti, pa je samo vprašala: "Kateri od teh vrhov je Škednjovec?" Zgodba o teh srečanjih se je zaključila pred *bajto* na Viševniku. Tokrat sta bili v igri dve gospe lepih srednjih let. Pozdravili smo se še, več pa jima nisem bil zanimiv, tudi Škednjovec ju najbrž ni mikal, in ko smo odhajali, sem jima tudi pomahal zaman. "Saj se kar bojim zate, oči, kakšne neumnosti zganjaš, ko greš sam v gore," sem jih za zaključek še slišal od Urše.

Pot se zaključuje

Sestopam po zahodnem grebenu. Nadvse previdno plezam po mestoma krušljivih in drobljivih skalah čez izpostavljene pragove, dokler si ne oddahnem na strmih travah in meliščih južnih pobočij. Kamniti možic mi pokaže pot na široko gredino ob steni. Sonce toplo sije, prav prijetno je, nikamor se mi ne mudi. Občudujem planike, svizci žvižgajo, visoko na nebu se spreletavajo orli, izza bližnjih grebenov čutim poglede gamsov ... Pot se zaključuje, pa vendar si jo hočem še podaljšati. Usmerim se proti

Lazoviškemu prevalu, spet bom obiskal Ograde. Vladimir piše v *Manj znanih poteh*, da, ko bomo v bohinjskih gorah že bolj domači, bomo lahko turo na Škednjovec združili še s Stogi in Ogradi in bomo ta podvig v svoj planinski dnevnik zabeležili kot nekaj posebnega. Dober namig, prijatelj, ki ga danes uresničujem, pri tem pa se spominjam za desetletje in nekaj nazaj, ko sva z Marjanom, ja, to je bilo res "noro" popotovanje, po prenočevanju na Krstenici šla čez vse Stoge, sestopila na Jezerce, se vzpela gor in dol po zahodnem grebenu na Škednjovec, pohitela na vrh Hribaric in naprej po dolgem hrbtu na Debeli vrh in z Lazoviškega prevala obiskala še Ograde ter se čez Laz vrnila v dolino. Menda sem si takrat zapisal v popotno beležnico: "Dolgo, dolgo, predolgo, lepo, lepo, prelepo!" *Zmatrana* sva pa tudi bila, ko sva se pod noč le privlekla do avta na planini Blato.

Na Ogradih spet občudujem preproge planik, se razgledujem na planini Krstenica in Laz, najlepše pa se je seveda zazreti na prehojeno pot čez Stoge in Škednjovec. Nekaj "posebnega", res je, tudi dolgo, seveda, ravno prav za naša leta.

Sestop z Ogradov je romantika travnatih in cvetličnih pobočij, rušja in vihnih macesnov, kamnitih ostankov pastirskih *bajt*, vse do romarske poti s Krstenice. Na planini Laz je živahno. Turisti,

planinci, domačini pri delu okrog *bajt*, nemirna živina. Moram se ustaviti v rebri nad *bajto* na levi, vedno, ko hodim tod, to naredim le z enim namenom. Da podoživim tisti večer s planšarico Anico. "Poglej, kako lepi so naši Ogradi," mi je dejala, ko sva posedala pred njenim stanom in je počasi ugašal dan. Vsa gora je bila v nekakšnem spokoju v zadnji uri pred mrakom, po grebenih še vsa svetla, čez pečine, trave in vihnike do vznožnega ruševja in gozdov pa že v sencah, ki so počasi izgubljale podobe in obrise. "Poglej, kako lepe so meglice nad Debelim vrhom," je spet razveseljeno vzkliknila Anica. Skoraj prosojno oranžno bela meglica je hitela ob grebenih, dokler ni izpuhtela med vetrovi v temno modrino, za njo pa so prihajale in izginjale nove in nove meglice. Poigravanje na horizontu se kar ni hotelo izteči. Tako sva zrla v to dogajanje do zadnje šibke svetlobe in prve zvezde nad Ogradi. Anica se je prepustila svojim mislim in tiho sem vstal in odšel po rosní travi. Še dolgo v noč sem razmišljal, ko sem se premetaval v spalni vreči na trdem pogradu, zunaj pa je cingljalo in zvončkljalo, kako rada mora imeti ta ženska gore.

Anica ne prihaja več v Laz, jaz pa je ne pozabim. Pomirjen odhajam še z zadnjim pogledom na Ograde in Debeli vrh. Pot se sedaj res zaključuje. Malo pa sem *zmatran*. 🍷